שמות ג*

א. ביים ערשטן מאל אין תורה וואו אידן ווערן אנגערופן „בנים" למקום — וואס דאס איז אין דער היינטיקער סדרה[1] — שטייט אין פסוק „בני בכורי ישראל": „בכורי" „לשון גדולה"[2].

בכמה מאמרי חז"ל[3] פארבינדט מען אבער די מעלה פון אידן אלס „בנים" מיטן ענין הקטנות, אז אידן זיינען ווי א בן קטן — „נער ישראל (און דערפאר) ואוהבהו"[4], און מען ברענגט דערויף א משל פון א מלך „שהיו לו בנים הרבה והי' אוהב את הקטן יותר מכולן"[5].

דארף מען פארשטיין:

וויבאלד אז די אהבה צו א בן קטן איז „יותר מכולן", הייסט עס דאך, אז די מעלה פון „בן" איז דא מער (בגילוי) ביי א קטן ווי ביי א גדול — היינט פאר־וואס (רעדנדיק וועגן דער מעלה פון אידן אז זיי זיינען בנים) איז דער פסוק מדגיש „בני בכורי ישראל — לשון גדולה"?

ב. וועט מען עס פארשטיין בהקדם הביאור פארוואס די אהבה לבן קטן איז „יותר מכולן"[6]:

א בן גדול, וואס איז שוין אויסגע־וואקסן בשכל ומדות וכו' — איז די אהבת האב אליו ניט אלעמאל נאר מצד דעם אליין וואס ער איז זיין קינד. דער אב קען אים אויך ליב האבן ווייל דער בן איז א חכם און פירט זיך ע"פ שכל, ווייל ער האט מדות טובות, אדער ווייל דער בן איז שטארק זהיר אין כיבוד אב. וואס דאס אלץ איז אן אהבה וואס איז מצד הטעם.

משא"כ די אהבה פון א פאטער צו א בן קטן, איז בלויז אן אהבה עצמית. וואורום דער בן קטן האט ניט קיין שלימות השכל או המדות; און נאך מער — אויך דאס וואס דער קינד פאלגט דעם טאטן (און איז אים מכבד), איז עס ניט מצד מעלת הבן, נאר דאס איז אן ענין עצמי אין קינד, ווייל דער קינד פילט אז דאס איז זיין טאטע. ובמילא איז אהבת האב לבנו ניט מצד (הטעם —) מעלת בנו, נאר זי איז אן אהבה עצמית: וויבאלד אז ער איז זיין קינד, וואס אב ובן זיינען אן עצם אחד[7], דעריבער האט ער אים ליב.

ביי א בן גדול, אע"פ וואס אויך ער איז עצם אחד מיט אביו, וויבאלד אבער אז ס'איז דא אויך אן אהבה שע"פ טעם, פארדעקט זי אויף דער אהבה עצמית וואס איז דא צווישן זיי;

משא"כ א בן קטן, ביי וועמען ס'איז ניטא די אהבה שמצד הטעם, איז די אהבה עצמית בגילוי, און דערפאר איז דער אב „אוהב את הקטן יותר מכולן".

---

*) וסיום מס' ברכות (סעיף ו ואילך).

1) ד, כב.

2) רש"י עה"פ (לפי „פשוטו").

3) ראה אגדת בראשית פ"ה, א. דב"ר פ"ה, ז. וראה לקו"א וא"ת להה"מ בתחלתם. ובכ"מ בספריו.

4) הושע יא, א. וראה בארוכה אוה"ת בשלח ע' שפב ואילך. ד"ה כי נער ישראל תרס"ו. ספר המאמרים תרע"ח ע' קנט ואילך.

5) דב"ר שם.

6) בד"ה כי נער ישראל שם (ע' תקנג. ובהוצאת תנש"א ע' תקעז) מבאר שהאהבה לקטן היא אהבה עצמית. ע"ש. אבל הביאור שם הוא לענין אהבת הקטן סתם (גם לקטן שאינו בנו). והמבואר בפנים הוא — שגם האהבה עצמית דאב ובן היא יותר (בגילוי) בבן קטן מבבן גדול.

7) ראה בארוכה ס' הערכים חב"ד ערך אהבה ע' רמג ואילך. וש"נ.

ג. אזוי ווי דאס איז ביי אן אב ובן למטה, אזוי איז עס אויך למעלה, כביכול, צווישן דעם אויבערשטן („אבינו שבשמים") און אידן („בנים למקום")

— ואדרבה: די אהבה עצמית פון עלטערן צו קינדער ווערט נשתלשל פון דער אהבה עצמית פון דעם אויבערשטן צו אידן[8] (און דערפאר טאקע איז דאס א משל בתורת אמת אויף אהבת הקב"ה לישראל) —

אז עס זיינען דא צוויי אופנים (מדרי־גות) אין אהבת הקב"ה לישראל:

ווען אידן דינען דעם אויבערשטן, און מ'זעט בגלוי זייער מעלה לגבי אלע אומות, דעמאלט איז אהבת הקב"ה ליש־ראל (אויך) אן אהבה שמצד הטעם[9] — בדוגמת האהבה פון אן אב לבנו הגדול.

[און דערפאר געפינט מען אז דער מדרש[9a] פארבינדט דעם פסוק „בני בכורי ישראל" מיט די מעשים טובים פון אידן — „שבכרו מעשים טובים לפני (הקב"ה על) הר סיני" — ווייל „בכורי" (לשון גדולה) ווייזט אויף דער מעלה (גלוי') פון אידן].

עס איז אבער דא די אהבה עצמית פון אויבערשטן צו אידן, וואס זיי זיינען „חלק אלוקה ממעל ממש[10] (א חלק מן העצם[11]) — בדוגמת האהבה פון אן אב לבנו הקטן דערפאר וואס דער מעלה איז זיין קינד — וואס די אהבה איז אומ־אפהענגיק פון דער עבודה פון אידן.

[ווי עס שטייט אין מדרש[12], „כשם שבנו של אדם כשהוא תינוק קטן אם יחטא אין אביו מסלק עליו מפני שהוא קטן . . כך ישראל אפילו חוטאין בשגגה מעלה עליהן שהן כתינוק קטן"].

און די אהבה שטייט בגלוי ווען אידן זיינען (בעבודתם) ווי א בן קטן:

ווען מען פילט ווי מ'איז א בעל מעלה — מ'האט א פארשטאנד אין אלקות, אהבת ה' ויראת ה' וכו' — און דער געפיל איז בגילוי ביים מענטשן, איז אויך אהבת הקב"ה אליו אן אהבה שמצד הטעם, וואס זי איז מעלים אויף דער אהבה עצמית:

דוקא ווען מ'פילט זיך ווי א קטן, אז ניט קוקנדיק אויף די גרויסע מעלות וואס מ'פארמאגט איז מען „קליין" ביי זיך[13], ביז ווי א תינוק קטן וואס האט ניט קיין שום מעלות (גלויות), ובמילא איז די עבודה (ניט מצד טעם ודעת, גע־שמאק, נאר) מיט קבלת עול

— פונקט ווי א קטן כפשוטו, וואס איינע פון זיינע תכונות איז, אז ער איז בטבע א „קבלת־עול־ניק", ער פאלגט זיינע עלטערן אפילו ווען (חאטש) ער פארשטייט ניט דעם ענין בשכלו —

דאס רופט ארויס דעם גילוי האהבה העצמית פון אויבערשטן צו אידן.

ד. מען דארף נאך אבער האבן א ביאור:

---

8) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 8 והערה 33 שם (סה"מ מלוקט ח"ד ע' עא). ולהעיר מד"ה כי נער ישראל שם.

9) ויש בזו — המעלה, שע"פ הטבע שהטביע הקב"ה באדם רוצה בקב שלו יותר מט' קבין של חברו (ב"מ לח, א).

9a) מדרש משלי פ"ו, א. וראה שמו"ר פט"ו, כז.

10) תניא רפ"ב.

11) ראה באורוכה ד"ה זאת תורת הבית תרפ"ט (בסה"מ קונט' ח"א) פ"ד ואילך.

12) אגדת בראשית שם.

13) כפירוש המהרז"ו לדב"ר שם. וראה כלי יקר ויחי (מח, טז). שיחת עשרה בטבת תשמ"ב. ולהעיר מחולין פט, א.

ע"פ הנ"ל קומט אויס, אז בשעת מען בלייבט (בעבודה הרוחנית) אין אַ דרגא פון „קטנות", ברענגט דאָס צו גילוי האהבה העצמית; און לאידך, די עבודה פון אידן בתומ"צ אין אַן אופן וואָס ברענגט אַרויס די מעלות גלויות פון אידן בשכל ומדות וכו' (ובמילא אויך צו דער אהבה דלמעלה שמצד הטעם) איז גאָר אַ העלם אויף דער אהבה עצמית!

אמת טאָקע, אַז זייענדיק בביטול וקטנות, זיינען די מעלות גלויות פון אַ אידן ניט מעלים אויף דער אהבה עצמית, כנ"ל — איז דאָס אַבער ניט מסובב ישר פון דער עבודת הביטול, אַז דער ביטול טוט אויף אין דער אהבה עצמית. ס'איז נאָר אַז ניט קוקנדיק אויף די מעלות גלויות שלו, קען די אהבה עצמית וועלכע איז דאָ מלכתחילה בלייבן בגלוי (מצד דעם וואָס דער ביטול טוט אויף אין ענין ההעלם פון די מעלות הגלויות).

פון דעם אַבער וואָס דער אויבערשטער האָט מטביע געווען אַז מ'זאָל וואָקסן מקטנות לגדלות, וואָס די תכונה פון גדלות איז (ניט ביטול וקטנות, נאָר) — דער גידול פון דעם מענטשן בשכל ומדות וכו' — און זיכער איז ניט די כוונה אַז די אהבה עצמית זאָל נתעלם ווערן — איז מובן, אַז די עבודת ה' וואָס קומט אַרויס פון דער תכונה פון גדלות גופא, ברענגט (ווען זי איז כפי הרצון) צו אַ הוספה (והגדלה) אויך אין דעם גילוי האהבה העצמית.

ה. דער ביאור אין דעם:

די עבודה פון אַ אידן בשכל ומדות איז ניט ח"ו אַ היפך פון זיין ביטול צום אויבערשטן, נאָר פאַרקערט: דאָס איז אַ תוצאה און המשך דערפון. דאָס גופא וואָס מ'דאַרף האַרעווען אַז זיין שכל זאָל פאַרשטיין חכמתו ית' (תורה), און אַז זיינע מדות זאָלן האָבן אַ חיות און געמאַק אין תומ"צ, איז עס אַזוי ווייל דאָס איז דער רצון העליון[14], און ער איז בטל לרצון העליון אין אַלעם.

וע"ד המבואר[15] בנוגע דער חלוקה פון מצות אין משפטים עדות און חוקים (וואָס דאָס איז דאָך אַ חלוקה של תורה) אַז אפילו את"ל[16] אַז זיי זיינען מחולק ניט נאָר בטעמיהן, נאָר אויך באופן הקיום שלהן*: „עדות" דאַרף מען מקיים זיין אַלס מצות וואָס זיינען מעיד אויף געוויסע ענינים, און משפטים — (אויך) מפני חיוב השכל — איז דאָס גופא וואָס מצות שכליות ווערן געטאָן (אויך) מפני הטעם, דאַרף דאָס זיין מצד קבלת עול, ד. ה. דערפאָר וואָס דער אויבערשטער האָט גוזר געווען אַז דער קיום פון אָט־די מצות זאָל זיין (אויך) מצד הטעם.

קומט אויס, אַז די מעלות רוחניות פון אַ אידן (בשכלו ומדותיו) פאַרדעקן ניט און מאַכן ניט שוואַכער זיין קטנות

---

14) להעיר מתניא פל"ח (נ, סע"ב ואילך) לענין דביקות בה' וכוונת המצוות.

15) ראה לקו"ש ח"ח ע' 130 ואילך. ועוד.

16) כי קיום כל המצות צ"ל מפני שהן „מצות" ציווי ורצון ה' (סה"מ תרפ"ו ד"ה זה היום (ע' ג), ד"ה הורי לי בעוזרי תרפ"ז (בסה"מ קונט' ח"א) פ"ג. ובכ"מ).

וגם המבארים שאין מברכים על מצות שכליות הרי פירשו סברתם שאין לומר עליהן „אשר בו' וציוונו" כיון שאף אם לא נצטווינו השכל גוזר עליהן לעשותן (ראה אנצק' תלמודית ח"ד ע' תקכה וש"נ).

*16) ראה שמנה פרקים להרמב"ם פ"ו דמ"ש חז"ל (תו"כ קדושים כ, כו) שאדם צ"ל „אפשי ומה אעשה אבי שבשמים גזר עלי", הוא דוקא במצות שמעיות (חוקים), ולא במצות שכליות. כי הרעות שהן רע גם מצד השכל צריך לומר ע"ז „אי אפשי". וראה לקו"ש חט"ז ע' 248.

וביטול וקב״ע, נאָר פאַרקערט: בשעת אַ איד נוצט אויס זיין שכל ומדות אין עבודת ה׳ ווייל אַזוי האָט דער אויבער־שטער געהייסן, ווייזט ער דערמיט, אַז זיין קבלת עול איז „געוואָקסן״ — ס׳איז ניט געבליבן קיין ענין וואָס איז אָפגע־טיילט פון זיין ביטול, נאָר עס האָט אים דורכגענומען אינגאַנצן מיט אַלע זיינע כחות.

ובמילא, איז ניט נאָר וואָס זיינע מעלות זיינען ניט מעלים אויף דער אהבה עצמית, נאָר אדרבה: דאָס איז „מגדיל״ דעם גילוי האהבה העצמית, אַז זי זאָל דורכנעמען דעם מענטשן אינ־גאַנצן.

ו. די נקודה הנ״ל, אַז די עבודה פון אַ איד בשכל ומדות דאַרף זיין אַ תוצאה און אַ המשך פון זיין קבלת עול — איז אויך מרומז אין דעם וואָס דער סיום פון דער ערשטער מס׳ פון ש״ס — מס׳ ברכות — איז וועגן די מעלות פון ת״ח: „ת״ח אין להם מנוחה כו׳ ילכו מחיל אל חיל[17] . . ת״ח מרבים שלום בעולם שנא־מר[18] וכל בניך למודי ה׳ כו׳״.

די ערשטע מס׳ פון ש״ס ווייזט אויף ראשית העבודה — וואָס דאָס איז קבלת עול[19]. און ווי עס שטייט אין רא־שונים[20], אַז דער אַנהויב פון ש״ס איז מיט מס׳ ברכות, ווייל „ראשית חכמה יראת ה״[21], און אין דער מס׳ רעדט זיך וועגן (ק״ש וואָס איז) „יחודו של הקב״ה ולקבל עליו מלכות שמים ועול תורה והמצות כו׳״.

אָבער דער סיום המס׳ — און „הכל הולך אחר החיתום״[22] — רעדט גאָר וועגן דער מעלה פון תלמידי חכמים, לימוד התורה (שכל), און נאָכמער: זייער מעלה אין דעם וואָס „אין להם מנוחה . . ילכו מחיל אל חיל״ — וואָס דאָס איז היפך פון ענין הקבלת עול, וואָס אין דעם דאַרפן ניט זיין קיין שינויים[23].

איז דער רמז אין דעם, אַז דער סיום (שלימות) פון דער „מסכתא״ (עבודה) פון קבלת עול איז — וועז זי נעמט דורך אויך דעם שכל האדם, אפילו השכל בשלימותו (שכל התורה); וועז זיינע ענינים אַלס אַ תלמיד חכם זיינען אַ חלק פון מס׳ (ברכות —) יראת ה׳, אַן אויס־דרוק פון זיין קבלת עול.

ז. אָט די פאַראייניקונג צווישן קבלת עול (וואָס דריקט אויס די מעלה עצמית פון אידן אַלס בנו של הקב״ה, כנ״ל ס״ג) מיט די מעלות גלויות (שכל ומדות וכו׳), איז אויך מרומז אין דעם (מאמר שב)סיום המסכת גופא — „וכל בניך למודי ה׳ ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך״:

דער פסוק זאָגט צוויי ענינים: (א) „וכל בניך למודי ה׳״ — וואָס דער „בניך״ מיינט בנים כפשוטו[24]. (ב) „ורב שלום בניך״ — וואָס אויף דעם „בניך״ זאָגט די גמרא „אל תקרי בניך אלא בוניך״, ת״ח וועלכע זיינען בונה דעם עולם, זיינען זיי „מרבים שלום בעולם״.

בפשטות איז דער טעם וואָס די גמרא ברענגט התחלת הכתוב איז נאָר צו באַ־וייזן, אַז (א) דער פסוק רעדט וועגן

17) תהלים פד, ח.
18) ישעי׳ נד, יג.
19) תניא רפמ״א.
20) פסקי ריא״ז לברכות בתחלתם (הועתק גם בהגהה בהקדמת פיהמ״ש להרמב״ם). וראה גם מאירי בפתיחתו (קרוב לסופה) ובריש מס׳ ברכות.
21) תהלים קיא, י׳.

22) ברכות יב, א.
23) תו״א ויקהל פט, ד. ולהעיר מתו״א (מד, א) — שענין ההודאה הוא בחי׳ דומם.
24) שהרי הלימוד הוא מ„בניך״ הב׳, כדלקמן.

„למודי ה״ — תלמידי חכמים[25], (ב) דעם צווייטן „בניך״ דרש׳נט מען „אל תקרי בניך אלא בוניך״ — דערפאר ווייל עס שטייט פריער „בניך״[26].

בעומק יותר קען מען זאגן, אז די וועדטער „וכל בניך למודי ה״ זיינען (אויך) אַ ביאור אויף דער דרשה „אל תקרי בניך אלא בוניך״:

עס איז ידוע דער כלל[27] אין דעם לימוד פון „אל תקרי . . אלא . .״, אז דאס קומט ניט שולל זיין דעם „תקרי״, נאר ס׳איז אַ הוספה אויף עם. ועד״ז בעניננו: אויך נאכן לימוד „אל תקרי בניך אלא בוניך״, בלייבט אויך דער פירוש פון „בניך״ כפשוטו.

אין עבודת האדם מיינט עס: דאס וואס ת״ח זיינען „בוניך״ — „מרבים שלום בעולם״, איז דוקא וועז זייער לימוד איז ווי אַ „בן״ („בניך״) — וואס מעלת הבן איז בעיקר ביי אַ בן קטן (כנ״ל), ד. ה., וועז דער לימוד איז מיט קטנות[28] און ביטול[29].

וואס פאר אַ שייכות האט ביטול צו לימוד? לכאורה זיינען זיי הפכיים זה מזה! איז דער פסוק מקדים „וכל בניך לימודי ה״:

דער ענין פון „למודי ה״ איז ניט קיין באזונדער מעלה פון אַ אידן, נאר דאס קומט צוזאמען מיט „בניך״; זייענדיק „בנו״ של הקב״ה — דער עצם פון אידן איז איין זאך מיט אלקות — ברענגט עס ממילא אז אלע עניני האדם זיינען איינס מיט אלקות [זיין שכל איז אויף צו זיין „למודי ה״ (אויף לערנען תורה), זיינע מדות — אויף אהבת ה׳ ויראת ה׳, וכו׳], ובמילא — „וכל בניך למודי ה״: אויב נאר מ׳איז „בניך״, איז מען „למודי ה״.

און דערפאר, אויך וועז מ׳איז עסוק איז לימוד התורה — וואס דעמאלט שטייט בגלוי (ניט „בניך״, נאר) דער ענין פון „בוניך״ („אל תקרי בניך אלא בוניך״) — איז דאס מיוסד אויף „בניך״, אז מ׳איז אַ בן להקב״ה, וואס דריקט זיך אויס אין קטנות וביטול, כנ״ל.

ח. וי״ל אז מען זעט אַ דבר פלא בזה:

אזוי ווי מען גיט צו פארשטיין די מעלה עצמית פון אַ אידן אלס „בנו״ של הקב״ה, מיט אַ משל פון דעם יחס צווישן אב ובן קטן בגשמיות

— ווייל די אהבה עצמית פון עלטערן צו קינדער נעמט זיך פון דער אהבה עצמית פון דעם אויבערשטן (אבינו) צו אידן (בנים), כנ״ל ס״ג —

אזוי איז עס אויך אין דעם פרט פון „וכל בניך לימודי ה״ — אז „בניך״ ברענגט מיט זיך די מעלה פון „למודי ה״:

פון דעם ענין ווי דאס איז ביי אידן (בנו של הקב״ה), ווערט נשתלשל אויך צו אַ בן קטן כפשוטו, אז ביי אַ קינד זיינען פאראן ניט נאר די תכונות פון

---

25) ראה רד״ק ומצודות עה״פ.

26) וא״כ הול״ל „ורב שלומם״ (של״ה חלק תושבע״פ תג, ב. עץ יוסף לע״ר ברכות שם).

27) ראה ס׳ הליכות אלי׳ ס״ג. ועיין מו״נ ח״ג פמ״ג. שו״ת הר״דב״ז ח״ג תשובה אלף סח (תרמ״ג). אנצקלופדיא תלמודית ח״ב מע׳ אל תקרי.

28) ראה בארוכה לקו״ש חי״ט ע׳ 38 ואילך. וע״ש, שי״ל שזהו הטעם אשר: (א) לימוד התורה ישנו (ומה״ת) גם בקטן. (ב) הציווי על לימוד התורה לגדולים נכלל בהציווי „ושננתם לבניך״. וראה שם (סעיף ז) הפירוש במאמר המשנה (אבות פ״ד מ״כ) „הלומד (תורה) ילד כו״.

29) ובזה יובן מה שמביא (בברכות שם) ראי׳ מהכתוב (תהלים קיט, קסה) „שלום רב לאוהבי תורתך״ — שהו״ע התורה שבאה ע״י הקדמת עבודת התפלה, שע״ז מרגיש את נותן התורה, האלקות שבתורה (סד״ה שלום רב תש״ד. נת׳ בלקו״ש חט״ז ע׳ 313 ואילך).

קטנות וביטול (כנ"ל סוס"ג), נאָר אויך — פון למוד:

מען זעט במוחש, אז אַ קינד פרעגט און פרעגט אויס וועגן אַלעס וואָס טוט זיך אַרום אים — ער האָלט אין איין פרעגן „וואָס" און „פֿאַרוואָס". און אויב ער באָקומט ניט קיין ענטפער וואָס באַ־פרידיקט אים, פרעגט ער איבער נאָכ־אמאָל אוןווידער אַ מאָל.

און נאָכמער: אויך די מעלה פון ת"ח וואָס וועלט אַרויסגעבראַכט אין דעם (ערשטן) מאמר שבסיום מס' ברכות — „ת"ח אין להם מנוחה . . ילכו מחיל אל חיל" — איז פֿאַראַן בגלוי ביי אַ קטן (אַ תינוק קטן): ווי מ'זעט במוחש, אַז אַ קינד (אין אַ געזונטן צושטאַנד) רוט ניט, ער בלייבט ניט לאַנג אויפן זעלבן אָרט, ער האָלט אין איין באַוועגן זיך, זוכן עפּעס צו טאָן א.ז.ו.

נאָך מער: די תכונות זיינען דאָ ביי קינדער אין אַ פיל גרעסערער מאָס ווי ביי ערוואַקסענע, ביי קינדער איז דאָס אַן ענין טבעי, משא"כ ביי ערוואַקסענע.

ויש לומר דעם טעם פנימי בזה: ווי־באָלד אַז „וכל בניך" (פון ה') ברענגט מיט זיך בדרך ממילא דעם „למודי ה'", דערפאָר זיינען אויך דאָ די תכונות פון „למודי" ביי „בנים" כפשוטו; און ווי־באָלד אַז ביי אַ קינד איז דער ענין פון „בניך" מער בגילוי, זיינען אויך די תכונות פון „למודי" מער בגילוי.

(און דערפון וואָס דאָס איז ביי אידישע קינדער, וועלט דערנאָך נש־תלשל[30] אין וועלט, אַז אַזוי איז דער טבע פון יעדן קינד[31]).

ט. ע"פ כל הנ"ל וועט מען אויך פֿאַרשטיין וואָס דער פסוק זאָגט „בני בכורי ישראל" — אע"פ אַז די מעלה פון אַ „בן" איז מער בגילוי ביי אַ בן קטן (וואָס דערפאָר ווערן אידן בכמה מקומות צוגעגליכן צו אַ בן קטן, כנ"ל ס"א):

די מעלות גלויות פון אידן, וואָס מצד דעם זיינען זיי „בכורי — לשון גדולה", זיינען ניט קיין באַזונדער ענין פון זייער מעלה עצמית אַלס „בנים" (של הקב"ה), נאָר אדרבה: די שלימות פון דער מעלה עצמית פון אַ אידן אַלס בן להקב"ה איז וועגן דאָס קומט אַרויס לידי גילוי אויך אין זיינע מעלות הגלויות, כנ"ל בארוכה.

בשעת מען וויל אויסדריקן די אהבה עצמית פון הקב"ה לישראל כשלעצמה, נוצט מען דעם משל פון אהבת האב לבנו הקטן, ווייל ביי אַ בן קטן איז די אהבה עצמית בגילוי מצד הטבע: ביי אַ בן קטן, וועלכער האָט ניט מעלות גלויות, איז אהבת האב אליו בלויז אַן אהבה עצמית: דאָקעגן ביי אַ בן גדול, וועלכער האָט שוין מעלות גלויות וואָס רופן אַרויס די אהבת האב שמצד הטעם, איז דאָס ע"פ טבע אַ פֿאַרשטעל אויף דער אהבה עצמית

(בלויז דורך השתדלות ויגיעה קען מען אויפטאָן, אַז אעפ"כ זאָל די אהבה עצמית בלייבן בגילוי, ביז אַז די מעלות גלויות זאָלן נאָך פֿאַרשטאַרקן דעם גילוי האהבה העצמית, כנ"ל).

בשעת אַבער מ'וויל אַרויסברענגען דעם מהות פון עם ישראל — דאָן איז

---

30) ובפרט — בכדי שתהי' הבחירה ביהדות ותומ"צ — חפשית.

31) ויש לומר, שמטעם זה תכונות אלו הן בילדי ישראל יותר מבאו"ה. וע"ד משנ"ת לענין האהבה העצמית של הוריים לבנם ושל בן להוריו, שהיא בישראל יותר מבאו"ה, לפי ששרש אהבה זו היא אהבת הקב"ה לישראל ואהבת ישראל להקב"ה (ראה לקו"ש (וסה"מ מלוקט) שבהערה 8).

דער תואר „בני בכורי״ (ע״ד „וכל בניך למודי ה״), וואס זאגט ארויס[32] אז די מעלה עצמית פון אידן אלס בנים נעמט זיי דורך און דאס ווערט די גאנצע מציאות פון אידן — בכל הפרטים.

(משיחות ש״פ בלק וכ׳ מנ״א תשמ״א)

---

32) להעיר משבת (פט, ב) „בשעה שהקדימו **לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי״, וברש״י שם:** לקבל עולך מאהבה.